

Већу Интердисциплинарних докторских студија
Универзитета уметности у Београду
Косанчићев венац 29
11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

„Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“

кандидаткиње
Јелене Дробац

Веће интердисциплинарних докторских студија Универзитета уметности у Београду, на седници одржаној 14. јануара 2016. године, донело је одлуку о образовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **„Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“** Јелене Дробац, студенткиње докторског студијског програма Дигитална уметност Интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду.

На основу увида у реализован уметнички део пројекта и поднети писани материјал, комисија у саставу:

др Милета Продановић, редовни професор ФЛУ,

Марко Лађушић, редовни професор ФПУ,

др Миливој Павловић, доцент ФЛУ,

Атила Капитањ, доцент Академије уметности у Новом Саду,

и др Александра Јованић, доцент ФЛУ, ментор,

закључила је да кандидат може да приступи одбрани докторског уметничког пројекта.

Биографија кандидата

Јелена Дробац је графичка дизајнерка, рођена 1. септембра 1982. у Београду.

Дипломирала је на Вишој политехничкој школи у Београд, а потом и на Факултету примењених уметности, одсек Графика, атеље Графички дизајн. Ради као самостални дизајнер и спољни сарадник на пројектима бројних београдских и иностраних агенција од 2004. године са наручиоцима из 13 земаља укључујући Немачку, САД, Канаду, Јужноафричку републику, Италију, Мађарску, Кипар, Ирску итд. Радови су објављени у преко 35 часописа, књига, критика и интервјуа у Немачкој, Словенији, Шпанији, Русији, САД, Великој Британији, Кини, Мађарској, Италији и Србији, укључујући монографије о историји графичке идентификације у Србији *Знаковито 2* и *Знаковито 3*; књиге *Logolounge IV* и *Decoding design* из САД; домаћи часописи *Квадарт (број 26)* и *Taboo* (бројеви 15, 17, 23, 26, 32) као и многи други. Учествовала на преко 40 изложби и фестивала у Словенији, Русији, Великој Британији, Кини, Мађарској, Италији и Србији попут *Грифон – најбољи графички дизајн у Србији, Републици Српској и Црној Гори (2006, 2008, 2010, 2014)*, *Design and advertising (2006, 2008)*, *Crocus-Expo Center, Москва, финалисти HiiiBrand 2011. године широм Кине* и три самосталне изложбе: *Pickled Ideas*, Арт кафеу Коцка у Београду, 2006, затим *Decade* у оквиру *Месеца српске културе* у Мађарској 2014, галерија Српског културног и документационог центра у Будимпешти и *Декада графичког дизајна* у галерији Студентског културног центра у Београду у 2014. години.

Добитница је више награди на годишњим конкурсима попут: *Short List Magdalena festivala* у Словенији 2008. године; 2. награда *Identity: Best of Best 2008* за корпоративни идентитет културне институције или догађаја за идентитет позоришта Дадов, Русија; схорт-лист *Identity: Best of Best 2008* за корпоративни идентитет културне институције или догађаја за идентитет изложбе Пут Сахаре, Русија; Награда за презентационо писмо "Пиши ћирилицом", БК Фондација 2006; *Silver Bra for Logotype, Магдалена фестивал, Словенија, 2006*; 2. награда *Identity: Best of Best 2006* за робну марку за логотип винарије

Еленов у Русији; али и награда на позивним и јавним конкурсима попут: ТВ Thalia, 1. награда на конкурс за корпоративни идентитет; Велико ратно острво; 3. награда на конкурс за корпоративни идентитет; 50 година Универзитет уметности, Београд; 3. награда на конкурс; New Leaders Conference; 2. награда на конкурс за корпоративни идентитет; Монус, 1. награда на конкурс за корпоративни идентитет; Монус, 2. награда на конкурс за амбалажу; 3. награда на конкурс за дизајн цигарета Fast Supreme; 1. награда на конкурс за знак јубилеја 70 година НИН и многе друге.

Од 2005. је сарадник и повремени аутор текстова на сајту Типометар (www.tipometar.org), од 2008. је предавач на Високој школи струковних студија Београдска политехника, предмети Слог, Уметнички пројекат и Дизајнирање амбалаже.

Чланица УЛУПУДС од 2008. до 2014. године; била и члан комисије за одбрану магистарског рада кандидата Аделе Зејниловић на тему „Црна Гора у писму – од личног до званичног“, Факултет ликовних умјетности Цетиње, Црна Гора. Одржала је предавање „Glocal Design: Newly Polished Heritage“ у Централном дому уметника (Централный Дом Художника) у Москви у оквиру конференције „Design and Advertising“ 8. априла 2010. године, а била је и чланица разних жирија попут *Редизајн: Стварамо нове брендове* (организатор СИЕПА) 2009. и 2010, Дан за планету, 2015, чланица међународног жирија *Identity: Best of Best 2010* у Москви.

Детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“ за циљ има истраживање типографије у пракси, али и у ширем друштвеном и историјском контексту. У доба ране штампе, типографија је недвосмислено говорила о географском пореклу и вишем друштвеном статусу, док је савременом добу неизоставан део друштвеног пејзажа, чија је основна функција означавање, обавештавање и усмеравање. Квалитет типографије одражава културу друштва, а разноврсност кореспондира са материјалним и нематеријалним богатством једне средине, док је смислена и уређена сигнализација индикатор бриге и свести о значају визуелне комуникације и приступачности. Као контрапункт типографији, Јелена Дробац поставља интернет, који се за разлику од типографије знатно брже развијао, сходно и времену у ком је настао.

Заједничка нит је свеprisутост и константно свакодневно преплитање. Идеја Валтера Бенјамина из 1934. године да „читалац и посматрач постану сарадници и учесници у конструкцији значења“ кандидаткиња имплементира кроз интеракцију са веб садржајем, где интернет као платформа потенцира активност посматрача.

Практични део пројекта

Практични део пројекта обухвата, обједињено у једну веб целину, серију кратких интерактивних форми са називима: „Слово о слову + анатомија“, „Слово о слову + архитектура“, „Слово о слову + мода: Вог“, „Слово о слову + мода: Харперс базар“, „Слово о слову + развој слова“, „Слово о слову + карактер слова“, „Слово о слову + развој фонтова“ и „Слово о слову + сликарство“. У основи већине радова је једна слика издуженог формата, хоризонталног или вертикалног, са црном основом, преко које се крећу други провидни цртежи и елементи, различитим брзинама, у правцу померања миша (паралакс). На почетку сваког сегмента постоји заглавље, које у пар речи описује садржај. Око самог исписа опцртан је линијски “рам” који служи да истакне тих пар речи, али и да на дискретан начин нагласи правац кретања паралакса. Употребом штампарских додатака, попут шака са испруженим прстом или стрелица, кандидаткиња креира омаж дадаизму.

Линијска решења и поједностављена, дискретна естетика, доминира целим радом. Сви цртежи су векторски урађени белим линијама које имају две вредности – пуна и испрекидана. Прва се користи за спољну контуру и истакнуте сегменте цртежа, а друга за финије детаље. Сведеност је присутна и у одабиру боја. Постоји само три боје које се јављају у целом раду: црна, бела и црвена. Црна је позадинска боја рада, бела је присутна у линијском цртежу, док се црвена боја јавља у радовима и навигацији сајта, као наговештај интерактивности.

Тако је формирана вишедимензионална дигитална илустрација са доминантним линијским, сведеним, цртежом, који наглашава дигиталну компоненту рада својим континуираном и уједначеном линијом. Дигитални садржаји и записи, прекомбиновани и

прерађени, чине ову нову композицију. Према Мановичу, у фази дигиталног екрана, старомедијски садржаји ће постати примарни материјал у новим технологијама, које ће аутори акумулирати и обрађивати. “Слово о слову” се уклапа у овај концепт метамедија, стављајући прикупљене и векторизоване материјале у повезану целину.

Веб наративи, по својој природи су нелинеарни, јер се базирају на хипертексту и као такви доста изазивају и пркосе нефлексибилности и статисти штампане типографије и текста. У раду је успостављен однос између ова два елемента на нивоу линеарно - интерактивно, текстуално - хипертекстуално, статичност слога – динамика интернета. Посматрање сајта и истраживање интерактивности и идеје сајта су два очигледна и почетна корака. Модификација и реципрочна промена настају активним укључивањем посматрача у претрживање сајта и покретањем појединачних радова, где посматрач одређује смер и брзину кретања појединих сегмената. Целокупан рад, постављен на домену *www.slovooslovu.info* је већим делом на српском језику. Само један мањи сегмент је преведен на енглески под насловом *Word on Letter* са кратким објашњењем и апстрактном пројекта.

Писани део пројекта

Писани део пројекта је представљен кроз четири дела: *Уводна разматрања, О словима и писму, Типографија и друштво*, са подсегментима који одговарају темама унутар интерактивних форми (*Анатомија писма, Архитектура и писмо, Мода и писмо, Развој слова, Карактер и слова, Фонт и писмо и Сликарство*) и *Закључна разматрања*.

О словима и писму садржи теоријску позадину и контекст у којем је рад постављен. Кандидаткиња разматра интернет уметност, веб наративе, историју типографије, веба, авангарде, метамедији, али и однос појединачних делова њеног рада према овим одредницама.

Типографија и друштво детаљно приказује поетику и техничку анализу појединачних сегмената рада. У широком контексту је приказана свака тема пре саме

анализе рада, а посебан додатак чине студије случаја и биографије познатих уметника, чије значајне радове кандидаткиња, по теми, успоставља у однос својим радом.

Оцена остварених резултата

Окосницу рада "Слово о слову - кратки веб наративи о типографији" чини разматрање да је типографија одраз друштва. У пројекту "Слово о слову" типографија је обрађена из друштвене, историјске, али и онтолошке перспективе. Истраживање је конципирано од настанка покретног слога у Европи па до данас, ограничено на латиничном делу европског континента. Свој интердисциплинарни карактер рад приказује кроз адекватан спој анимације, типографске илустрације и неконвенционалне интеракције са веб садржајем.

Појмовно-теоријски оквир рада односи се на детаљно истраживање појмова повезаних са темом рада кроз теоријску литературу, али пре свега типографијом, не толико са становишта историје и развоја, колико са становишта анализе историјских паралела, актуелних примена, као и истраживањем будућег могућег кретања и развитака. Кандидаткиња закључује да као уметничка област, типографија, функционише више као низ упутстава и поука, него као систематизована теоретска грађа. Свој допринос теми је дала кроз анализу типографије у историјском и друштвеном контексту, али и однос према другим одредницама: интернет уметности, историји авангарде, друштву, анатомији, архитектури, моди и сликарству.

Критички осврт референта

Пројекат је састављен из осам целина са различитим темама и приказима, међутим, визуелно обједињен минималним колоритом и визуелно уједначен. Интернет, као једина платформа на којој се рад презентује, омогућава посматрачу да сам одреди редослед прегледања и брзину истраживања сегмената. Евидентна је методологија којом је пажљиво одабран и припремљен материјал, а затим, употребом распрострањених

дигиталних техника за рад са ликовним елементима створене су гломазне, али визуелно симплификоване, илустрације.

Кандидаткиња позиционира рад у односу на више теоријских појмова, понајвише везано за дигитални наратив, али суштински примењујући минималне могућности које нам интернет као медијум омогућава у том пољу. Површински је могуће бирати кретање кроз рад, али разгранатост, као и дубинско истраживање, је ограничено, што указује на могућности и потребе развоја пројекта, увођењем више димензија истраживања теме и наглашавање нелинеарности као изражене карактеристике дигиталног наратива. Стога је општи утисак да је докторски уметнички пројекат „Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“ информативан и едукативан, али и инспиративан за даље истраживање, које се публици оставља као следећи задатак ван простора ове веб локације.

Писани део смешта уметнички део пројекта у уметнички и теоријски контекст са акцентом на историјске, друштвено-тематске, онтолошке аспекте, као што су историја типографије, развој употребе типографије у различитим областима, компаративна анализа различитих визуелних репрезентација и облика слова, као и студије случаја историјски значајних типографских радова.

Закључак комисије

Кандидаткиња је у докторском уметничком пројекту „Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“ представила истраживање типографије у пракси, у ширем друштвеном и историјском контексту, кроз сведену и сегментирану причу о словима. Пројекат чини заокружена комбинација дигиталног наратива, дигиталног колажа, кратке анимиране форме и типографске илустрације, представљена у оквиру веб сајта.

Јелена Дробац је своја техничка знања и способности максимално искористила у реализацији докторског уметничког пројекта, бирајући тему која јој је блиска у свакодневној делатности - кроз примењени дизајн и предавачку праксу. Јасно је

дефинисала концепцијске и методолошке поставке уметничког пројекта, успешно га реализовала и документовала у писаном делу пројекта.

Имајући све наведено у виду, комисија предлаже већу Универзитета уметности да кандидаткињи Јелени Дробац, одобри одбрану докторског уметничког пројекта „Слово о слову – кратки веб наративи о типографији“.

У Београду, 14.1. 2016.

Комисија:

др Милета Продановић, редовни професор ФЛУ

Марко Лађушић, редовни професор ФПУ

др Миливој Павловић, доцент ФЛУ

Атила Капитањ, доцент Академије уметности у Новом Саду

др ум. Александра Јованић, доцент ФЛУ, ментор